

Recordant Dolors Thomas, la filla adoptiva de Cubelles

En l'anterior Anuari, arran de la recent mort de Dolors Thomas, ocorreguda el 23 de desembre de 2009, vam deixar escrit en la secció Racó poètic que "la seva trajectòria en l'àmbit social i cultural de la nostra vila és coneguda de tothom i mereix un capítol especial que en una propera ocasió tractarem". En correspondència a aquell compromís, dediquem ara unes pàgines a recordar la figura de la nostra estimada consòcia després que el passat mes de desembre, quan feia un any del seu traspàs, des del G.E.C. Amics del Castell li retéssim un homenatge a través d'una exposició de fotografies i poesies seves.

La Lolita, a finals dels anys seixanta.
(Arxiu Dolors Thomas).

La Lolita de Sants

Dolors Thomas i Fabregat va néixer a l'històric barri menestral de Sants, el 10 de març de 1923. Li tocà treballar ben aviat, en edat infantil, i després va ser taquillera del metro durant vint-i-set anys, fins que es va jubilar. Pràcticament no pogué estudiar però, com deia ella, "això no va ser obstacle perquè la meua ànsia de saber i l'enyor etern per la manca d'estudis, em portés a ésser una fanàtica lectora de tota classe de llibres i es despertés en mi el cuc per la poesia des de ben joveneta". Així, de manera autodidacta, "a partir dels quinze anys començava a fer petites composicions poètiques plenes de passió i de faltes d'ortografia". L'any 1954 participà per primer cop en un concurs poètic convocat per la revista *Correo de la Radio* a Ràdio Barcelona. S'hi presentaren setanta poesies i, com corresponia a aquella època en què el català estava bandejat, totes eren en castellà. Totes, menys una, la de la Dolors, que duia el nom de *Nuestra Moreneta*. Davant la seva sorpresa,

Amb la gran Mary Sampere, en un acte celebrat a Sants. (Arxiu Dolors Thomas).

Efectuant el pregó en una festa del barri. (Arxiu Dolors Thomas).

li atorgaren el segon premi –li digueren que si no hagués estat escrita en català hauria guanyat–, li donaren 100 pessetes i tingué la immensa joia d'escoltar la seva poesia per la ràdio en boca del famós rapsode Isidre Sola.

A partir d'aquell moment, la Dolors col·laborà en una revista de Sants, *El Triangle*, assistia a tertúlies poètiques quan les obligacions familiars i laborals, que l'ocupaven molt de temps, no li ho impedièn i va fer de pregonera, l'any 1976, en una festa de la gent gran del barri al qual estava tan arrelada i on era coneguda com la *Lolita*. Segurament aquest sentiment de pertinença al seu lloc de naixement, com després passaria amb el seu poble d'adopció, Cubelles, comportà la devoció que alhora sentia pel seu país. El poema escrit en català en temps difícils és una mostra del catalanisme de pedra picada que va demostrar durant tota la seva existència. Era una flama que se li encengué ja de ben petita i que ella explicava tot sovint amb aquest fet: "Quan morí Francesc Macià, el Nadal de 1933, jo, amb 10 anys i sense conèixer Barcelona, vaig anar caminant tota sola, sense dir res a casa meva, des de Sants fins a la plaça de Sant Jaume per donar l'últim adéu a l'Aví".

La nova cubellenca i Ràdio Cubelles

L'any 1979, per raons de salut, ella i el seu marit, Jan Caralt, traslladaren la seva residència a Cubelles. Ja jubilada, a la *Lolita* se li obria un món nou. Tenia temps per escriure, donar pas a les seves inquietuds culturals, conrear la seva innata creativitat i fer noves amistats. I això últim ho aconseguí, sobretot, participant

La Dolors, entrevistant Tierno Galván, a Madrid.
(Arxiu Dolors Thomas).

S.D. Julio Spalla Celemín mentre es entrevistat per la locutora redactora Dolors Thomas.

Retall de premsa sobre la presència de la Dolors a Expojardín.
(Arxiu Dolors Thomas).

activament en moltes de les activitats que es duïen a terme a la vila, en especial les de caire cultural i cívic. Ben aviat, doncs, es vinculà i integrà plenament a la dinàmica del poble al mateix temps que, pel seu tarannà obert i solidari, fou acollida com una cubellenca de tota la vida.

Ella va ser una de les primeres col·laboradores de Ràdio Cubelles, estrenada el febrer de 1981. La Dolors va crear-hi el primer programa cultural. Portava per títol *Les flors* –una altra de les seves passions– i estava dedicat, en una primera part, a la descripció i desenvolupament d'una flor i, en una segona part, a la biografia d'un personatge famós relacionat amb la flor que el precedia. Aquest programa el realitzà durant tres anys però també en féu d'altres com *Coneguem Catalunya*, *Balcó obert a la cultura*, *Racó poètic* o *El mar*. Al programa sobre les flors s'hi va abocar tan intensament que fins i tot decidí viatjar a Madrid, el març de 1983, per ampliar-ne informació. Visità *l'Expojardín-83*, on entrevistà Tierno Galván, el gran alcalde madrileny admirat per propis i estranys, també parlà amb el català Llibori Martínez Conde, president de la *Sociedad Española de Horticultura*, i amb altres personalitats del món de les flors.

Concurs de Roses de 1986: La Dolors, amb Salvador Escamilla i Núria Feliu. (Arxiu A. Pineda).

Concurs de Roses de 1988. La taula presidencial amb la Dolors, l'alcalde, Isidre Piñol, i la seva esposa, Carme Pérez, la regidora Neus Capdet i els actors Joan Majó i Carme Sansa, entre d'altres. (Arxiu A. Pineda).

El Jan i la Dolors en el decorat del concurs roserístic de 1988: el jardí romàntic. (Arxiu A. Pineda).

El Concurs de Roses, la seva gran obra

Aquell desplaçament resultà d'allò més fructífer. No solament li serví per millorar el seu programa radiofònic sinó que fou l'embrió d'un dels esdeveniments culturals de més prestigi a Cubelles. De tornada de Madrid no trigà a veure's de nou amb Llibori Martínez Conde per exposar-li un ambiciós projecte, una gran il·lusió, que duia al cap: el Concurs de Roses. Conde l'animà a fer-ho, la posà en contacte amb gent del món de la jardineria i, una vegada aconseguit el seu suport, proposà a l'Ajuntament de Cubelles la creació d'aquest certamen floral, l'organització del qual es faria a través del Casal de Cultura. D'aquesta manera, i després d'una gran feina de preparació, el 26 de maig de 1984 s'inaugurava a la nostra vila el I Concurs-Exposició Amateur de Roses. En principi era obert a les comarques del Penedès i el Garraf però més endavant estengué la seva participació a l'àmbit nacional de Catalunya.

Aquella primera edició tingué lloc al Casal d'Avis de Caixa Penedès i a partir de l'any següent passà a celebrar-se a L'Aliança, on la Dolors i el seu marit, Jan Caralt, amb l'ajut d'un gran nombre d'entusiastes col·laboradors, s'esmerçaven per crear, amb gran imaginació, un decorat que cada any sorprenia per la seva

bellesa i simbolisme. Valguin com a exemple la representació de *La Rambla de les flors*, *El somni d'una nit d'estiu*, *El jardí romàntic* i *El jardí futurista*. La corresponent inauguració comptava amb personalitats de relleu, no solament del món de les flors, sinó també del l'art, de la cultura, de la política i del periodisme. L'èxit del certamen augmentava any rere any, tant en nombre de participants com en actes i concursos paral·lels. Ja el 1985 se'n celebraren uns, de concursos, de fotografia i de dibuix, més endavant es creà el d'aparadors i mai faltaren manifestacions culturals com sardanes, havaneres, esbarts dansaires, música clàssica, cant coral, exposicions didàctiques, festivals infantils... El Concurs de Roses adquirí prestigi arreu del país i era molta la gent que venia a visitar-lo. El certamen es convertí, a Cubelles, en la gran festa de la primavera, amb els aparadors engalanats, les finestres i balcons de moltes cases plens de flors i el reguitzell d'actes culturals. L'objectiu de la Dolors i de tots plegats de convertir el nostre poble en la "Vila de les Roses" es féu realitat i Cubelles s'emmarcà dintre les quatre ciutats roserístiques de Catalunya, conjuntament amb Reus, Calella i Sant Feliu de Llobregat.

El nomenament de filla adoptiva

Després de l'edició de 1991, la Dolors i el Jan decidiren deixar de portar el timó del concurs per raons de salut. Era molta la feina que duïen al damunt –es pot dir que hi estaven abocats, al certamen, durant tots els dies de l'any– i, a més, marxaven amb la satisfacció i la tranquil·litat de llegar una activitat floral/cultural plenament consolidada. Ambdós passaren a ser membres de la comissió d'honor en anys posteriors. Aleshores la Dolors es concentrà plenament en la literatura, bé escrivint poesies que presentava a concursos, bé seguint col·laborant, com feia des de molts anys, en *El Full de Cubelles* o en el programa de Festa Major. Els seus poemes sem-

La Dolors va posar lletra a l'himne del Cor l'Espiga i en va ser cantaire quan el grup va reaparèixer, l'any 1986. Ella està a la dreta de la imatge i el seu marit, Jan, a sota de la cistella. (Arxiu A. Pineda).

pre estaven presents en qualsevol efemèride del poble. Eren molts els mèrits que aquesta dona havia fet des de la seva arribada a Cubelles perquè la seva tasca no fos degudament reconeguda. Per citar-ne alguns més, l'any 1980 participà en l'homenatge a Charlie Rivel recitant una poesia. El 1982 realitzà un opuscle, per encàrrec de l'Ajuntament, dedicat a la figura de Frederic Travé, traspassat aquell any. Després formà part de la Comissió de Cultura –el 1984 participà activament en

La Dolors i l'Antoni Pineda, amb els seus respectius cònjuges, Jan Carral i Montserrat Foguet, i l'alcalde, Joan Vidal. (Arxiu A. Pineda).

Amb el títol de "Filla adoptiva". (Arxiu A. Pineda).

l'homenatge a Joan Roig– i estigué vinculada al Grup de Teatre del Casal de Cultura i al Cor l'Es-piga. Amb l'agrupació coral hi cantà l'any de la seva recuperació (1986) i, a més, fou l'encarregada de fer la lletra del seu himne, que musicà el gran cantautor vigatà Rafael Subirachs. L'any 1987 impulsà la participació de Cubelles en el concurs *Catalunya en flor*, en el qual el carrer Nou obtingué el primer premi com a millor conjunt ornamental. Més endavant féu de pregonera de la Festa de la Verema. I del Concurs de Roses ja n'hem parlat abastament.

És per això que l'Ajuntament, en sessió ordinària celebrada el 25 de juliol de 1997, li atorgà el títol de *Filla adoptiva de la vila*. Era la primera dona que rebia aquest honor al nostre poble. Els arguments els resumiren així: "En virtut de la seva decisiua contribució al naixement i consolidació del Concurs de Roses, al que tants esforços va dedicar, de la seva creació poètica retratant amb encert i una visió profundament humanista, personatges cubellencs i moments importants de la vida social de la nostra comunitat fins al punt de convertir-se, als ulls dels seus conciutadans, en la poetessa de Cubelles, i en definitiva, per la seva ininterrompuda tasca cultural, social, literària i cívica al municipi de Cubelles".

La distinció a la Dolors anà de bracet a la que se li concedí a l'Antoni Pineda, nomenat *Fill Predilecte* i *Cronista Gràfic* de Cubelles. Els respectius títols els foren lliurats el 28 de setembre del mateix any, en un concorregut acte que tingué lloc a la sala d'exposicions de Caixa Penedès i que fou seguit d'un dinar al Restaurant Llicorella, també amb molta gent que volgué fer costat a la parella guardonada.

Un llibre de poesies i un de contes infantils

A la dècada dels noranta, la tasca literària de la Dolors fou summament intensa. L'any 1993 obtenia el primer premi del Club Clowns Cultural, de Barcelona, i l'any següent, a la Manga del Mar Menor, en guanyava un altre per un recull de poesies en llengua castellana. L'abril de 1999 publicà, amb la col·laboració de l'Àrea de Cultura de l'Ajuntament, *Espurnes poètiques de la vila que m'ha fet filla adoptiva*, un recull de poesies relacionades amb Cubelles. Com vaig escriure aleshores, en la presentació del llibre, "...la figura de Charlie Rivel, l'homenatge al campaner Joan Borrell, l'evocació dels amics que ja no hi són i l'admiració per altres que encara es troben entre nosaltres, els avis de la vila, el Cor l'Espiga, Els Pastorets, L'Aliança, el castell, l'ermita de Sant Pau i la de Sant Antoni, la Ràdio i *El Full*, l'Abdon i l'Asumpta, la Festa Major, el Carnestoltes, la Festa de la Verema i el Concurs de Roses, al costat d'altres ingredients que conformen la nostra personalitat col·lectiva i d'alguns esdeveniments ocorreguts en els darrers anys, apareixen en aquest suggerent passeig a què ens convida la nostra poetessa...". I, com també deixà escrit en el pròleg Claudi Esteva i Fabregat, catedràtic d'Antropologia, "... Els poemes de Dolors Thomas són fets i pensats a Cubelles, un món que li pertany com a propi des de fa molts anys i en el qual ha trobat sentit a la seva vida, tot afegint-hi generacions de la seva nissaga. No cal dir que la seva incorporació a la vila de Cubelles podem considerar-la un esdeveniment decisiu per a la nostra poetessa, però també ho ha estat la seva identificació amb la història i les vicissituds de la seva població contemporània (...). Dolors Thomas ha fet de Cubelles la seva realitat de l'esperit i del cor, i ho manifesta en forma d'un pensament porosament poètic (...). La nostra poetessa és una consciència de la Cubelles contemporània...".

Anys després, el 2002, la Dolors publicà un llibre de contes infantils titulat *Els follets de la Vall d'Aran*, amb il·lustracions de la cubellenca Olga Capdet.

L'homenatge dels Amics del Castell

En els darrers anys de la seva vida, la Dolors continuà involucrada en la vida social de la població. Membre de *La Fita*, el març de 2009 fou distingida per aquesta associació de dones amb l'*agulla de plata*. Actualment, aquesta entitat ha donat el nom de Dolors Thomas al concurs de poesies que convoca anualment. I, mentre les forces li ho permetien, també participava de les activitats del G.E.C. Amics del Castell. N'era sòcia des del primer moment, igual que el seu estimat Jan, i col·laborava

La sala d'actes de la Rectoria plena de gom a gom en l'homenatge a la Dolors Thomas.

Pere Genesies, durant la seva intervenció, amb Joan Vidal i Antoni Pineda.

cada any en l'Anuari a través de la secció *Racó poètic*.

L'exposició-homenatge que la nostra entitat li dedicà fou inaugurada el diumenge 12 de desembre, a la Rectoria, i aplegà un nombrós públic que féu que la sala es quedés petita. Com a president dels Amics del Castell em tocà presentar l'acte i glossar la figura de la Dolors. També vaig llançar la proposta que l'Ajuntament li dedicés un carrer. Després intervingué l'Antoni Pineda, com a autor de les fotografies exposades, el qual volgué pronunciar les mateixes paraules que dedicà a la Dolors quan ella celebrà el seu vuitantè aniversari. Per últim va parlar Pere Genesies Thomas, fill de la *Lolita*, qui va agrair a la nostra entitat i a les persones que hi havien col·laborat l'homenatge que dispensàvem a la seva mare, per acabar dient, amb emoció, "grà-

cies, poble de Cubelles, per estimar la meva mare com ella us ha estimat a tots vosaltres". A continuació hi hagué un recital de poesies de la Dolors a càrrec de membres associats als Amics del Castell. L'ordre de lectura, amb la corresponent poesia, fou el següent: Lolo Garcia (*Em preguntes si t'estimo, amor?*); Teresa Joval (*Evadir-se*); Francesc Capdet (*Ja t'estimo, Cubelles*); Joan Vidal (*Recordant-te*); Anna Martínez (*Sentir la poesia*), i Salvador Estalella (*Cant a la germanor*). L'exposició es com-

Les sis persones que varen recitar, cadascuna d'elles, una poesia de la Dolors Thomas.

vam tenir la sort de tractar-la, de conèixer-la, de compartir-hi moments inoblidables i de gaudir de la seva amistat, aquest acte també el sentim com un homenatge a l'amiga dels seus amics, a una dona irrepètible, a una persona amb un cor grandios que va ser estimada i és recordada perquè tenia la gran virtut de saber estimar".

plementava amb la projecció d'un vídeo i restà oberta fins al 23 de desembre.

I, ja per finalitzar, no em vull privar de reproduir les paraules amb què vaig cloure la meua intervenció aquell dia: "Els Amics del Castell li retem aquest homenatge per la rellevància que la Dolors Thomas ha tingut al nostre poble i per ser, al mateix temps, membre de la nostra entitat. Però per a molts de nosaltres, que

Bibliografia

PINEDA, Antoni; VIDAL, Joan; FONOLL, Núria; MARTÍNEZ, Xavier i PUIG ROVIRA, Francesc-Xavier: *Història gràfica de Cubelles (1970-2000)*. Grup d'Estudis Cubellenc Amics del Castell, 2003.

THOMAS, Dolors: *Espurnes poètiques de la vila que m'ha fet filla adoptiva*. Ajuntament de Cubelles i Dolors Thomas i Fabregat (1999).

THOMAS, Dolors: *Els follets de la Vall d'Aran*. Dolors Thomas i Fabregat (2002).

Hemeroteca i altres fons

El Full de Cubelles (1984-1991).

Programes del Concurs de Roses (1984-1991).

Anuari 2010 del G.E.C. Amics del Castell.

<http://doneslafita.blogspot.com>.

Fotografies

Arxius d'Antoni Pineda i de Dolors Thomas.